



Úvod do uměnovědných studií  
semestrální práce

POPULÁRNÍ KULTURA

Jméno a příjmení: Pavlína Kolouchová  
Obor: Sdružená uměnovědná studia  
UČO: 438 109  
datum: 18.12.2104

## SLOVNÍKOVÉ HESLO

**Populární kultura:** Soubor představ, myšlenek, náhledů, postojů, zobrazení a dalších fenoménů, které jsou v rámci neformálního společenského konsenzu považovány za nejvýraznější části hlavního proudu určité kultury. Termín populární kultura je novým slovním spojením v angličtině, který původně odkazoval na vzdělání a kultivaci nižších tříd.

„Popular culture“ – „kultura lidu“

„Populární kultura zahrnuje oblasti lidové kultury, masové kultury a subkultur. V závislosti na dané definici se přitom zdůrazňuje buď aspekt aktivně zasahující do každodenní práce, nebo aspekt usměrňujícího 'glajchšaltujícího' konzumu. Dějiny koncepce populární kultury jsou velmi úzce spjaty s vysokou kulturou. Od 19. stol. představuje populární kultura protikladný pojem k vysoké kultuře, který se používá většinou v hodnotícím smyslu. Privilegovaný prostor vysoké kultuře byl vůči prostoru populární kultury vymezen během 19. stol. v rámci prohlubování sociálních a etnických odlišností v angl. mluvčích oblastech. Schopnost rozlišovat mezi „pravým uměním“ a „kýčem“ či „brakem“ přestala být chápána jako naučená a sociálně podmíněná kompetence. Byla stylizována jako přirozené nadání, takže dělicí čára mezi vysokou kulturou a popkulturou se spolu „naturalizuje“ a ideologicky upevňuje. Sama rozlišovací schopnost se mezitím stává „kulturním kapitálem“ ve smyslu Bourdieua. Skepse vůči popkultury jakožto povrchní zábavě mas pocházející z Ameriky dosáhla vrcholu roku 1944 ve slavném manifestu o kapitalistickém kulturním průmyslu. Jeho autory jsou dva marxističtí kritikové, kteří emigrovali z fašistického Německa M. Horkheimer a Th. W. Adorno. Tito autoři konfrontují triviální (americkou) masovou kulturu s (evropskou) lidovou kulturou, která se podle nich nachází v úpadku. Docházejí k závěru, že pervertující a glajchšaltující vliv Hollywoodu, médií a populární hudby lze překonat pouze intelektuální vysokou kulturou.“<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> VYD], A - L v něm. a M - Z v něm. VYD]]. Lexikon teorie literatury a kultury koncepce, osobnosti, základní pojmy. Vyd. 1. Brno: Host, 2006. ISBN 978-807-2941-704.

V knize „ Populární kultura v českém prostoru“ se Martin Škabraha zabývá rozborem filmu Vesničko má středisková. Je to jeden z mých oblíbených filmů, tak bych v této práci chtěla nastínit vybrané problémy, kterými se ve své studii pan Škabraha zabývá.

Ve studii poukazuje na „problém“ ideologie filmu, který není jen filmová komedie. Je to určitý model světa rezignující na spoluutváření velkých dějin. Autor zde rozebírá charaktery jednotlivých postav a poukazuje především na to, jak se postavy ve filmu brání a vyhýbají všemu, co by je mohlo vytrhnout z jejich všedního života.

Za nejvýznamnější místo ve filmu Škabraha vybral scénu s legendárním „pivem ze sedmého schodu“. Zajímavá je tím, že dvorek Pávkovic rodiny, kde se scéna odehrává, je přímo za zdí hřbitova. Avšak scéna nebyla pojata smutečně a tragicky, vyznění je spíše národopisné a hlavním tónem scény je útěšnost, která je spojena s přítomností sousedů, která doprovází nebožtíka na jeho poslední cestě. V následující scéně se vrací z pohřbu paní Pávková a zpravuje o tom, jak moc hezký pohřeb to byl. Scéna přechází v konzumaci piva, které je opět opěvováno. Hlavním tématem rozhovoru pánů jsou podprsenky, resp. jejich absence.

Dále autor poukazuje na význam smrti ve filmu. Vesnička o ní nemlčí, právě naopak, hovoří o ní a vystavuje ji na oči. Banalizující a ironizující téma smrti se nachází i ve scéně v ordinaci pana doktora, kdy za nim přijde starý hostinský Rambousek a ani s připraveným seznamem svých zdravotních potíží se mu nepodaří vyvést doktora z jeho bohorovného klidu. Nakonec jej pan doktor posílá na obhlídku krematoria, ať ví, do čeho jde. I přes jistý cynismus nevybočuje tato scéna z jistého poetického charakteru pana doktora.

Bez zajímavosti nemůžeme nechat ani to, jak si starý pan Pávek utahuje s jeho kolegy a jeho dětmi pro zrzavou barvu vlasů. Avšak bezvýhradný je jeho vztah k velmi milé blond'até kolegyni, které neustále slibuje, že ji „přijde zahřát“. Oba ale dobře ví, že k tomuto slibu s největší pravděpodobností nikdy nedojde. Na první pohled Pávek působí dojmem, že on jediný se dokáže vyrovnat s apelem na individuální zodpovědnost za morální svět, ve kterém žije. Stal se jakýmsi hrdinou, když zachránil Otíka pře odchodem do Prahy. Když je ale pozorněji podíváme na jejich vztah, tak je Pávek v roli toho, kdo má k Otíkovi jakýsi otcovský vztah a chová se k němu jako k vlastnímu. Dokonce je ochotný se za něj i prát. Zároveň ale považuje za samozřejmost ho peskovat a dělat si z něj legraci. /viz. věta „Ty ses měl narodit jako kůň původně.“/

Doufám, že vám tato práce umožnila zapřemýšlet o tomto legendárním filmu i z jiného úhlu pohledu, než jsme jej vnímali doposud. Protože nic ve skutečnosti není tak jednoznačné, jak vypadá.

## LITERÁLNÍ A INTERNETOVÉ ZDROJE

VYD], A - L v něm. a M - Z v něm. VYD]]. Lexikon teorie literatury a kultury koncepce, osobnosti, základní pojmy. Vyd. 1. Brno: Host, 2006. ISBN 978-807-2941-704.

DANIEL, Ondřej, Tomáš KAVKA a Jakub MACHEK. Populární kultura v českém prostoru. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2013, 327 s. ISBN 978-802-4621-920.

BARKER, Chris, Tomáš KAVKA a Jakub MACHEK. Slovník kulturních studií. Vyd. 1. Překlad Irena Reifová, Kateřina Gillárová, Michal Pospíšil. Praha: Portál, 2006, 206 s. ISBN 80-736-7099-2.

WIKIPEDIA. Wikipedie: Otevřená encyklopedie. [online]. [cit. 2014-12-18]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Populárn%C3%AD\\_kultura](http://cs.wikipedia.org/wiki/Populárn%C3%AD_kultura)